Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

# Političko-pravni i zakonski položaj Grada Sarajeva u sistemu lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini: mogućnosti reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije: Grad Sarajevo_reforma nadležnosti i teritorijalne organizacije

**Pejanović, Mirko**

**2022-11-28**

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/items/07f0122d-6c91-49ca-a5aa-099af00c1f3e

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

https://bastina.anubih.ba/

DOI: 10.5644/PI2022.204.11

# ULOGA GRADA SARAJEVA U RAZVOJU REGIJE – INSTITUCIONALNI I FINANCIJSKI KAPACITET

*Jasmina Osmanković*[1]

*Nataša Pelja Tabori*[2]

**Abstract:** The paper entitled Financial and Institutional Capacity as a Determinant of the Role of the City of Sarajevo in the Development of the Region was formed based on the invitation of the organizers of the international scientific conference Political-Legal and Legal Position of the City of Sarajevo in the System of Local Self-Government in Bosnia and Herzegovina. The topic was positioned as the sixth last topic within the second part of the conference entitled Socio-economic and spatial-urban assumptions for the development of the City of Sarajevo until 2030. The role of the City of Sarajevo in the development of the Sarajevo Region is determined by the financial and institutional capacity of the City of Sarajevo. This shaped topic reflects the problem of financial and institutional capacity of the City of Sarajevo in the context of its role in the development of the narrower and heavier gravitational environment. Two questions arise in this context. First, what is the financial capacity of the City of Sarajevo comparatively with the capital cities in the region, with the Sarajevo Canton, local self-government units? Secondly, what is the institutional capacity of the City of Sarajevo in the process of strategic planning and management of the development of the narrower and wider gravitational area? The answer to the questions is sought based on comparative analysis. The paper could help in understanding the role of the City of Sarajevo in the development of the administrative and functional-gravity region according city institutional and financial capacity.

**Keywords:** financial capacity, institutional capacity, City of Sarajevo, role in development, region

[1] Redovni profesor, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, jasmina.osmankovic@efsa.unsa.ba
[2] Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, npelja@googlemail.com

## Uvod

Uloga grada u njegovom administrativnom i funkcionalno-gravitacionom okruženju determinirana je geoprometnom pozicijom, historijom, ustavnopravnim, zakonskim položajem, političkim, demografskim, društvenim, ekonomskim, prostornim, urbanističkim, institucionalnim i drugim faktorima. Historijski, prirodni, humani, socijalni, institucionalni i financijski kapital grada, odnosno njegovi talenti, tolerancija i tradicija određuju ne samo sam grad nego i njegovu ulogu u oblikovanju i razvoju njegove regije. Od ne manjeg značaja je i filozofija, poimanje i pristup razvoju. Svi gradovi, a posebno glavni gradovi, u kontinuitetu propituju svoju ulogu u razvoju šireg prostora s težnjom da je optimiziraju i osiguraju njenu ekonomsku, socijalnu, ekološku i svaku drugu održivost u kontekstu humanog, kompetitivnog, održivog razvoja.

U tom kontekstu i Grad Sarajevo je potaknuo organiziranje međunarodne naučne konferencije pod naslovom Političko-pravni i zakonski položaj Grada Sarajeva u sistemu lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini: mogućnosti reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije. Jedno od pitanja na koje grad očekuje odgovor je i pitanje uloge Grada Sarajeva, glavnog grada Bosne i Hercegovine, zatim glavnog grada entiteta Federacije Bosne i Hercegovine i sjedišta Kantona Sarajevo, u razvoju kantona, regije, entiteta, odnosno Bosne i Hercegovine s fokusom na regiju u najširem smislu riječi.

U ovom radu fokus je na institucionalnom i financijskom kapacitetu Grada Sarajeva kao odrednicama njegove uloge u razvoju regije shvaćene u najširem smislu kao administrativna regija (Kanton Sarajevo), funkcionalno-gravitaciona regija kao prostor entiteta Federacija Bosne i Hercegovine.

Institucionalni kapacitet u ovom radu se izvodi iz Statuta Grada Sarajeva i zakona koji uređuju sve aspekte razvojnog planiranja, prostornog i urbanog razvoja, upravljanja razvojem. Traži se odgovor na pitanje kakva je uloga Grada Sarajeva u strateškom planiranju i upravljanju razvojem njegove administrativne i funkcionalno-gravitacione regije temeljem zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem.

Kao mjera financijskog kapaciteta uzima se budžet Grada Sarajeva. S obzirom na karakter i obim rada, kao i okolnosti (zdravstvena, sigurnosna, financijska, ekonomska kriza), koristi se presjek za 2022. godinu, i to komparativno prema budžetu općina u sastavu Grada Sarajeva (Stari Grad Sarajevo, Centar Sarajevo, Novo Sarajevo, Novi Grad Sarajevo), zatim prema budžetu Kantona Sarajevo, kao i prema budžetu izabranih gradova u Bosni

i Hercegovini (Banjaluka, Tuzla, Mostar, Zenica) i, na kraju, prema budžetu glavnih gradova zemalja u regiji (Ljubljana – Republika Slovenija, Zagreb – Republika Hrvatska, Beograd – Republika Srbija i Podgorica – Republika Crna Gora). Podaci se preuzimaju sa zvaničnih stranica gradova i općina, kao jedinica lokalne samouprave.

Rad je strukturiran u skladu s uputstvom organizatora i sadrži apstrakt, ključne riječi, uvod, dio koji se fokusira na institucionalni kapacitet Grada Sarajeva, dio koji elaborira financijski kapacitet Grada Sarajeva, zaključak (rezime) i pregled korištenih izvora.

## Institucionalni kapacitet

Statutom Grada Sarajeva utvrđen je samoupravni djelokrug Grada Sarajeva, kao jedinice lokalne samouprave, zatim organizacija, ovlaštenja i način rada, odlučivanje, financiranje, imovina, javnost rada, nadzor i zaštita prava na lokalnu samoupravu, suradnja i udruživanje, kao i druga pitanja.[3] (Grad Sarajevo, 2008)

Grad Sarajevo je, prema Statutu, nadležan za: urbano planiranje / upotrebu lokalnog zemljišta, javne službe / infrastrukturu (vodu, kanalizaciju, prikupljanje otpada, grijanje, gas, tržnice, javne parkove, vatrogasne brigade, lokalne zdravstvene službe, sportske objekte, groblja), gradske finansije, javni saobraćaj, kulturu, osnovno i srednje obrazovanje, lokalni biznis, dobrotvorne organizacije, lokalni radio i televiziju, lokalni turizam, izvršne aspekte stambene politike (dodjela stanova, planiranje, izgradnja i održavanje zgrada u društvenom vlasništvu, odluke o visini stanarina), druge nadležnosti koje Gradu Sarajevu prenese Kanton Sarajevo, odnosno povjere općine.[4] (Grad Sarajevo, 2008)

U navedenom pregledu statutarnih nadležnosti nije eksplicitno determinirana uloga Grada Sarajeva u prostoru regije. U odredbama Statuta Grada Sarajeva koje se odnose na suradnju Grada Sarajeva i gradskih općina (Stari Grad Sarajevo, Centar Sarajevo, Novo Sarajevo i Novi Grad Sarajevo), zatim na suradnju s općinama izvan Grada Sarajeva, na učešće Grada Sarajeva u Savezu općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine, na aktivnosti u Međunarodnom udruženja lokalnih zajednica, kao i na odnos i suradnju državnih, entitetskih i kantonalnih vlasti i organa Grada Sarajeva, otvara se prostor za oblikovanje uloge Grada Sarajeva u razvoju gradskih općina, općina

[3] Više vidjeti na https://gradskovijece.sarajevo.ba/wp-content/uploads/2020/05/Statut-Grada-Sarajeva.pdf
[4] Isto

u sastavu Kantona i samog Kantona, susjednih općina izvan Kantona, savezu općina i gradova entiteta, u entitetu i državi, kao i na širem regionalnom i međunarodnom planu. (Grad Sarajevo, 2008)

U Statutu je utvrđeno da će Grad Sarajevo i općine koje čine Grad Sarajevo međusobno surađivati radi obavljanja poslova od zajedničkog interesa, u skladu s ustavom, zakonom i statutom. Oblici i način saradnje uređuju se posebnim sporazumima. Statut otvara mogućnost da se Grad Sarajevo udružuje u savez općina i gradova. Odlukom o udruživanju utvrđuju se ciljevi udruživanja, način ostvarivanja ciljeva u savezu općina i gradova, kao i druga pitanja od značaja za rad. Postoji mogućnost da Grad Sarajevo pristupi međunarodnim udruženjima lokalnih zajednica i surađuje s odgovarajućim lokalnim jedinicama drugih država, u skladu sa zakonom. Kantonalne vlasti i organi Grada Sarajeva djeluju zajednički na partnerskim osnovama, izuzev u oblasti administrativnog nadzora koji vrše Federalne i Kantonalne vlasti u pogledu rada organa Grada Sarajeva. Grad Sarajevo može federalnim, odnosno kantonalnim vlastima na razmatranje upućivati inicijative, prijedloge i sugestije. U vršenju povjerenih ovlasti, organi Grada Sarajeva poštuju upute i smjernice državnih, federalnih i kantonalnih vlasti. (Grad Sarajevo, 2008)

Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine uređuje ciljeve i načela razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Federacije Bosne i Hercegovine, kantona i jedinica lokalne samouprave (gradova i općina), vrste strateških dokumenata, vrste dokumenata neophodnih u postupku implementacije strateških dokumenata, tijela odgovorna za razvojno planiranje i upravljanje razvojem, proces razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji, programiranje, monitoring, evaluaciju i izvještavanje o implementaciji strateških dokumenata, financiranje implementacije strateških dokumenata i nadzor nad primjenom zakona (Vlada FBiH, 2016). Iz navedenog se izvodi značaj ovog zakona za oblikovanje uloge Grada Sarajeva u razvoju gradskih općina, općina u sastavu Kantona, Kantona i entiteta.

Razvojno planiranje, strategija razvoja i upravljanje razvojem bitno određuju ulogu svih učesnika u procesu razvoja (javnog, privatnog i civilnog sektora od lokalnog preko kantonalnog do entitetskog nivoa), pa i Grada Sarajeva. Razvojno planiranje u kontekstu ovog zakona podrazumijeva proces kreiranja razvojnih ciljeva i definiranje načina njihovog ostvarivanja, što determinira ulogu jedinica lokalne samouprave u razvoju. Strategija razvoja podrazumijeva integrirani, multisektorski strateški dokument entiteta, kantona i jedinica lokalne samouprave koji definira javnu politiku i usmjerava

razvoj teritorije entiteta, područja kantona i jedinica lokalne samouprave i predstavlja putokaz za sveukupni razvoj. Upravljanje razvojem je definirano kao pretvaranje razvojnih ciljeva i prioriteta u konkretne aktivnosti sa jasnim financijskim učinkom i institucionalnim odgovornostima. Njihova realizacija, kao i monitoring i evaluacija rezultata, bitno određuju prostor za djelovanje Grada Sarajeva. (Vlada FBiH, 2016)

Posebno mjesto u razumijevanju uloge Grada Sarajeva u odnosu na druge jedinice lokalne samouprave, kantone i entitet ima vertikalna koordinacija i usklađivanje. U smislu važećeg zakona riječ je o koordinaciji odgovornosti i procesa između nadležnih institucija na različitim nivoima vlasti u entitetu, kao i usklađivanju strateških dokumenata na različitim razinama vlasti u entitetu (lokalni, kantonalni i entitetski nivo) prema zajedničkim razvojnim ciljevima (Vlada FBiH, 2016)

Prema članu 10 ovog Zakona, Grad Sarajevo kao jedinica lokalne samouprave organizira poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem. To uključuje koordinaciju izrade strategije razvoja i programiranja razvoja jedinice lokalne samouprave, sudjelovanje u izradi strateških dokumenata kantona, definiranje mehanizama za financiranje razvojnih prioriteta utvrđenih u strategiji razvoja jedinice lokalne samouprave u saradnji sa nadležnim institucijama kantona, koordinaciju razrade i implementacije projekata identificiranih u strategiji razvoja jedinice lokalne samouprave.

Grad Sarajevo kao jedinica lokalne samouprave sukladno svojem unutarnjem ustrojstvu i nadležnostima organizira poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem. Poslovi razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Gradu Sarajevu obuhvataju:

– koordinaciju izrade strategije razvoja i programiranja razvoja jedinice lokalne samouprave Grada Sarajeva;
– sudjelovanje u izradi strateških dokumenata kantona Sarajevo;
– osiguravanje usklađenosti proračunskog planiranja sa razvojnim prioritetima Grada Sarajeva jedinice lokalne samouprave;
– definiranje poticajnih mehanizama za financiranje razvojnih prioriteta utvrđenih u strategiji razvoja Grada Sarajeva jedinice lokalne samouprave u suradnji s nadležnim institucijama kantona Sarajevo;
– koordinaciju razrade i implementacije projekata identificiranih u strategiji razvoja Grada Sarajeva jedinice lokalne samouprave u suradnji sa nadležnim institucijama u okviru jedinice lokalne samouprave, kantonalnim organima uprave Kantona Sarajevo, susjednim jedinicama lokalne

samouprave i socio-ekonomskim partnerima, a koji doprinose realizaciji razvojnih prioriteta;
- koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvješćivanja o realizaciji strategije razvoja Grada Sarajeva jedinice lokalne samouprave sukladno utvrđenom sustavu indikatora i vođenje javno dostupne baze podataka za praćenje implementacije strategije razvoja Grada Sarajeva jedinice lokalne samouprave;
- poslove iz oblasti razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u procesu evropskih integracija;
- osiguravanje javnosti rada u procesima razvojnog planiranja, programiranja i implementacije, monitoringa, evaluacije i izvješćivanja o strategiji razvoja Grada Sarajeva jedinice lokalne samouprave. (Vlada FBiH, 2016)

U procesima koordinacije razvojnog planiranja i upravljanja razvojem sa višim razinama vlasti Grad Sarajevo izražava i zastupa svoje interese putem Saveza gradova i općina Federacije.[5] Strategijom razvoja jedinica lokalne samouprave utvrđuju se ciljevi i prioriteti razvoja jedinica lokalne samouprave u Federaciji, način njihova ostvarivanja, financijski i institucionalni okvir za implementaciju, monitoring, evaluaciju i izvješćivanje, pa i ciljevi vezani za ulogu u prostoru regije. (Vlada FBiH, 2016)

Strategija razvoja Grada Sarajeva jedinice lokalne samouprave sadrži prioritete prostornog razvoja jedinice lokalne samouprave i razvojne pravce definirane u strateškim dokumentima kantona i Federacije (Vlada FBiH, 2016). Strategija razvoja Kantona Sarajeva je strateški okvir razvoja općine, odnosno Grada Sarajeva.

U Strategiji razvoja Grada Sarajeva za period 2021–2027, koja je pripremljena i usvojena u skladu sa ovim zakonom, kao akceleratori koji donose najveće razvojne efekte identificirani su: poticanje izvrsnosti, razvoj turizma i briga o životnoj sredini. Strateški ciljevi Grada Sarajeva do 2027. su prvi cilj: otvoren grad, efikasna, transparentna i odgovorna gradska administracija; drugi cilj: grad budućnosti i riznica prošlosti; treći cilj: grad filma i centar kreativnosti; četvrti cilj: grad vrhunskog sporta; peti cilj: grad hiljadu mostova; šesti cilj: grad čuvar. (Grad Sarajevo, 2022b) Kao što se može uočiti, ni na nivou akceleratora razvoja ni na nivou strateških ciljeva nije apostrofirana uloga Grada Sarajeva u regiji kao akceleratora razvoja ili strateškog cilja.

Zakon je utvrdio i međusobnu povezanost strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine na sljedeći način (Vlada FBiH, 2016):

[5] Više vidjeti na https://fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2017/zakoni/16h.html.

- Strategija razvoja Federacije je temeljna platforma socioekonomskog razvoja Federacije i služi kao podloga za sve ostale strateške dokumente u Federaciji, pa i za Grad Sarajevo.
- Sektorske strategije Federacije izrađuju se na temelju Strategije razvoja Federacije.
- Na temelju razvojnih ciljeva utvrđenih Strategijom razvoja Federacije, sukladno svojim nadležnostima, kantoni mogu donositi vlastite strategije razvoja, pa i Kanton Sarajevo.
- Na temelju razvojnih ciljeva utvrđenih strateškim dokumentima Federacije i Kantona Sarajevo, a sukladno svojim nadležnostima, Grad Sarajevo kao jedinica lokalne samouprave može donositi svoje strategije razvoja.[6]

Izvori financiranja za realizaciju prioriteta definiranih strateškim dokumentima su proračun Federacije, proračuni kantona, proračuni jedinica lokalne samouprave, financijski resursi međunarodnih financijskih institucija i organizacija te ostali izvori.[7]

Statut i zakon o planiranju razvoja i upravljanju razvojem otvara prostor za oblikovanje uloge Grada Sarajeva u razvoju regije uz poštovanje stava da je strategija razvoja entiteta temeljna platforma socioekonomskog razvoja entiteta i da je podloga za sve strateške dokumente nižih nivoa vlasti (kantona, Kantona Sarajevo, gradova, Grada Sarajevo i općina), da su razvojni ciljevi entiteta okvir za strategije kantona (Kanton Sarajevo), a razvojni ciljevi kantona (Kanton Sarajevo) i entiteta okvir za strategije razvoja gradova (Grad Sarajevo) i općina uz respektiranje njihovih specifičnosti.

Grad Sarajevo na temelju svojih interesa i svojih akademskih, naučnih, ljudskih, institucionalnih i drugih kapaciteta ima mogućnost na temelju ovog zakona i drugih dokumenata koji su u funkciji njegovog provođenja učestvovati u javnim konsultacijama o strateškim platformama (koje traju najmanje 30 dana) i strategijama jedinica lokalne samouprave, kantona i entiteta (koje traju najmanje 30 dana) i u tom procesu snagom argumenata temeljnih na znanju, inovativnosti i kreativnosti oblikuje svoju ulogu u razvoju regije (Vlada FBiH, 2016). Institut javnih konsultacija i javnog uvida Grad Sarajevo može koristiti i kod oblikovanja prostornih i urbanističkih planova, regulacionih planova i drugih prostorno-planskih dokumenata prema relevantnom zakonu (Federacija Bosna i Hercegovina, 2008; Kanton Sarajevo, 2018).

Koordinacija sa višim i nižim nivoima vlasti identificirana je kao eksterna prijetnja za razvoj Grada Sarajeva u periodu do 2027. godine, a ustavni

[6] Više vidjeti na https://fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2017/zakoni/16h.html
[7] Isto.

položaj, oduzete nadležnosti jedinice lokalne samouprave kao interna slabost (Grad Sarajevo, 2022b:19).

Uloga Grada Sarajeva u razvoju gradskih općina, općina u sastavu Kantona Sarajevo, Kantona Sarajevo, drugih općina i gradova u entitetu, entiteta i države Bosne i Hercegovine bitno je određena njegovim interesom, znanjem, kreativnošću, inovativnošću, spremnošću, institucionalnim i drugim kapacitetima, snagom argumenata, jer zakonski pravni okvir postoji, iako Grad Sarajevo nije izričito (ad nomen) apostrofiran kao nivo prema kojem se vrši horizontalno i vertikalno usklađivanje.

## Financijski kapacitet

Kao što je rečeno, financijski kapacitet Grada Sarajeva, u ovom prilogu, mjeri se njegovim budžetom. S obzirom na zdravstvenu krizu (pandemija COVID-19), rat u Ukrajini, energetsku krizu, inflaciju, prehrambenu krizu, ekonomsku i financijsku krizu, ne koristi se analiza vremenskih serija, nego se prednost daje komparativnoj analizi vremenskih prosjeka. Konkretno, kompariraju se podaci o visini budžeta Grada Sarajeva, gradskih općina Stari Grad Sarajevo, Centar Sarajevo, Novo Sarajevo, Novi Grad Sarajevo, općina Kantona Sarajevo Ilidža, Vogošća, Ilijaš, Hadžići i Trnovo, budžeta Kantona Sarajevo, budžeta izabranih gradova u Bosni i Hercegovini: Banjaluka, Mostar, Tuzla i Zenica, kao i budžeta glavnih gradova Ljubljane (Republika Slovenija), Zagreba (Republika Hrvatska), Beograda (Republika Srbija) i Podgorice (Republika Crna Gora).

Prihodi Grada Sarajeva su prihodi od poreza (porez na dobit pojedinaca i poduzeća, porez na plaće i radnu snagu, porez na imovinu, domaći porez na dobra i usluge, prihodi od poreza na dohodak, prihodi od indirektnih poreza i ostali porezi), neporezni prihodi, tekući transferi i donacije, kapitalni transferi, prihodi po osnovu zaostalih obaveza, prihodi od internih transakcija, primici od financijske imovine i zaduživanja (Grad Sarajevo, 2022). Prihodi od poreza generiraju oko tri četvrtine prihoda Grada Sarajeva. U okviru ovih prihoda, na prihod od poreza na imovinu otpada 51%, a na prihod od indirektnih poreza 49%.[8]

Prema Statutu, prihodi Grada Sarajeva kreiraju se po osnovu prihoda iz budžeta Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Kantona

[8] Više vidjeti na https://gradskovijece.sarajevo.ba/wp-content/uploads/2022/02/Tacka-10.-Budzet-Grada-Sarajeva-za-2022.-godinu.pdf.

Sarajevo, naknada troškova iz budžeta Kantona Sarajevo za obavljanje poslova kantonalne uprave koji su preneseni na Grad Sarajevo,

prihoda iz dijela poreza Kantona Sarajevo, gradskih poreza i taksi, prihoda od nepokretnih i pokretnih stvari u vlasništvu Grada Sarajeva, prihoda od preduzeća i drugih pravnih lica u vlasništvu Grada Sarajeva, kao i prihoda od koncesija koje odobrava Grad Sarajevo, prihoda od prodaje pokretnih i nepokretnih stvari u vlasništvu Grada Sarajeva, poklona, nasljedstva i legata, pomoći, donacija, zajma, kredita i samodoprinosa te drugih prihoda (Grad Sarajevo, 2008). Sredstva se mogu prikupljati i na osnovu neposrednog izjašnjavanja građana, u skladu sa zakonom, odnosno statutom.[9] Grad Sarajevo samostalno raspolaže prihodima koji mu pripadaju i može se zaduživati i zaključivati ugovore o kreditu, o čemu odlučuje Gradsko vijeće, u skladu sa zakonom (Grad Sarajevo, 2008).

Gradsko Vijeće Sarajeva[10] usvojilo je Budžet za 2022. godinu u iznosu od 21,3 miliona KM.[11] Od navedenog iznosa, skoro jedna trećina (31,5%) otpada na plaća i naknade troškova zaposlenih u gradskoj administraciji i izdatke za materijal i usluge gradske administracije. Na tekuće transfere angažira se oko 30% budžeta, na kapitale transfera oko 14% i na izdatke za nabavku stalnih sredstava oko 18%.[12]

ANU BiH АНУ БиХ

[9] https://gradskovijece.sarajevo.ba/wp-content/uploads/2020/05/Statut-Grada-Sarajeva.pdf
[10] Usvojeno na sjednici Gradskog vijeća 1. 6. 2022. godine.
[11] Više vidjeti https://gradskovijece.sarajevo.ba/wp-content/uploads/2022/02/Tacka-10.-Budzet-Grada-Sarajeva-za-2022.-godinu.pdf
[12] Isto.

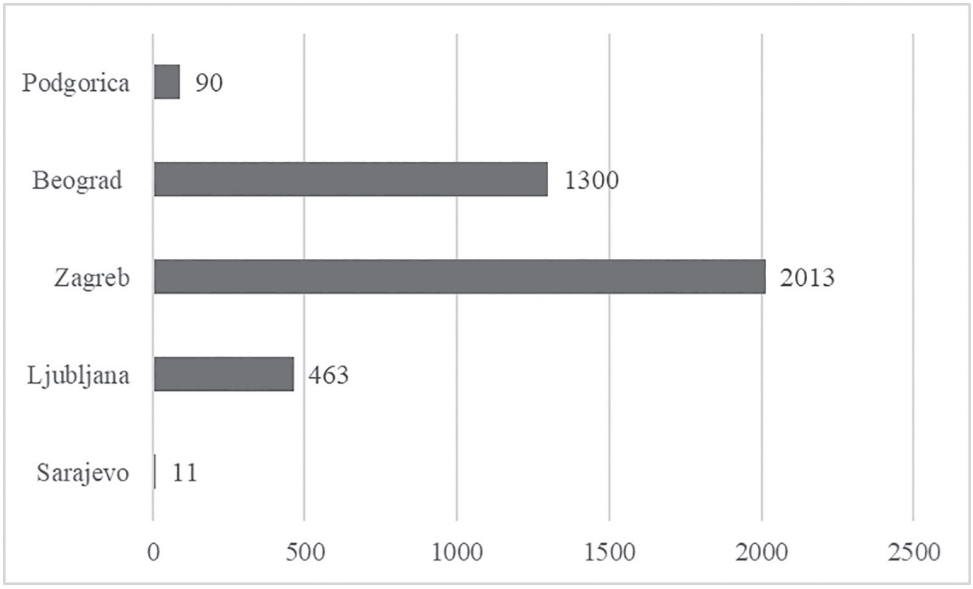


*Slika 1. Komparacija sa glavnim gradovima u regiji (milioni eura)*

Izvor: Budžeti analiziranih gradova dostupni na njihovim zvaničnim stranicama

Financijski kapacitet Grada Sarajeva, glavnog Grada Bosne i Hercegovine, mjereno visinom budžeta, daleko je niži od na isti način mjerenog financijskog kapaciteta izabranih glavnih gradova zemalja regije (Ljubljana, Zagreb, Beograd, Podgorica). Budžet Grada Sarajeva je na nivou 0,5% budžeta Zagreba 2022, 0,8% budžeta Beograda, 2,3% budžeta Ljubljane i na 12,2% budžeta Podgorice 2022. godine.

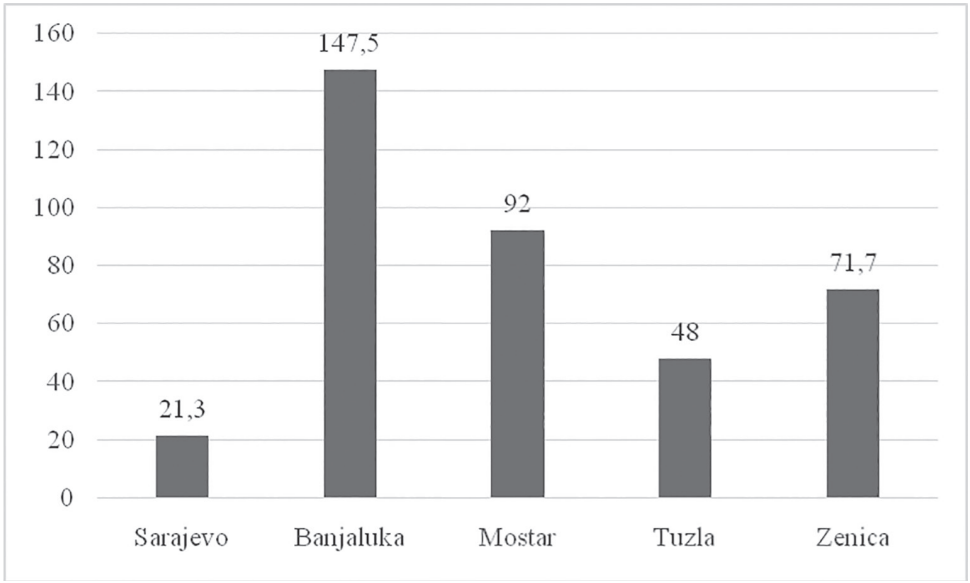


*Slika 2. Komparacija s izabranim gradovima u BiH (milioni KM)*

Izvor: Budžet izabranih gradova preuzet sa zvanične stranice

Do istog zaključka se dolazi i komparacijom visine budžeta Grada Sarajeva sa budžetima izabranih gradova u Bosni i Hercegovini (Banjaluka, Mostar, Tuzla, Zenica). Budžet Grada Sarajeva je na nivou 14,4% budžeta grada Banjaluka za tekuću godinu, na 23,2% budžeta Mostara, na 29,7% budžeta Zenice i na 44,4% budžeta Tuzle za ovu godinu.

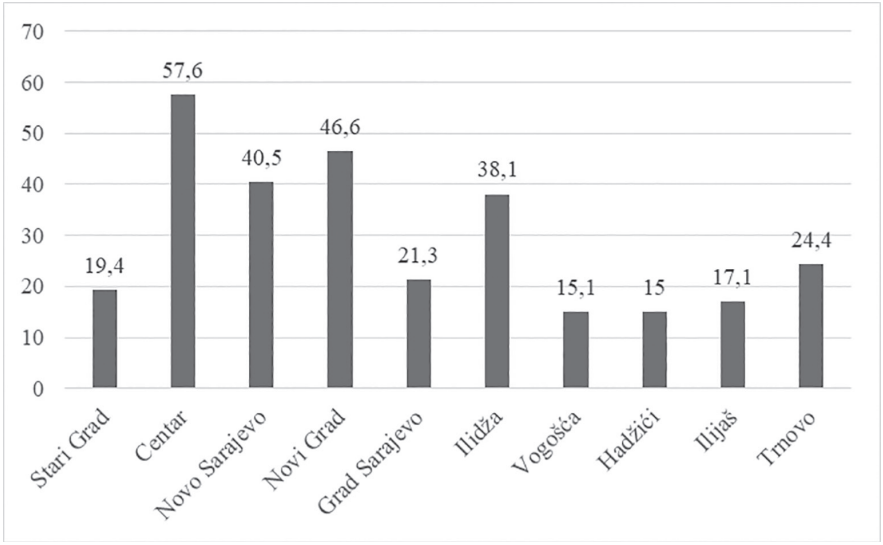

*Slika 3. Komparacija s općinama u Gradu Sarajevo, općinama u Kantonu Sarajevo i sa Kantonom Sarajevo (milioni KM)*

Izvor: Budžeti preuzeti sa zvaničnih stranica JLS, Grada Sarajeva

Komparacija budžeta Grada Sarajeva sa budžetima gradskih općina pokazuje da samo Općina Stari Grad Sarajevo ima niži nivo budžeta. Budžet Grada Sarajeva je na 37% budžeta Općine Centar, na 46% budžeta Općine Novi Grad Sarajevo i na oko 53% budžeta Općine Novo Sarajevo za ovu godinu.

U komparaciji sa budžetima drugih općina Kantona Sarajevo, općine Ilidža i Trnovo imaju više budžeta od budžeta Grada Sarajevo.

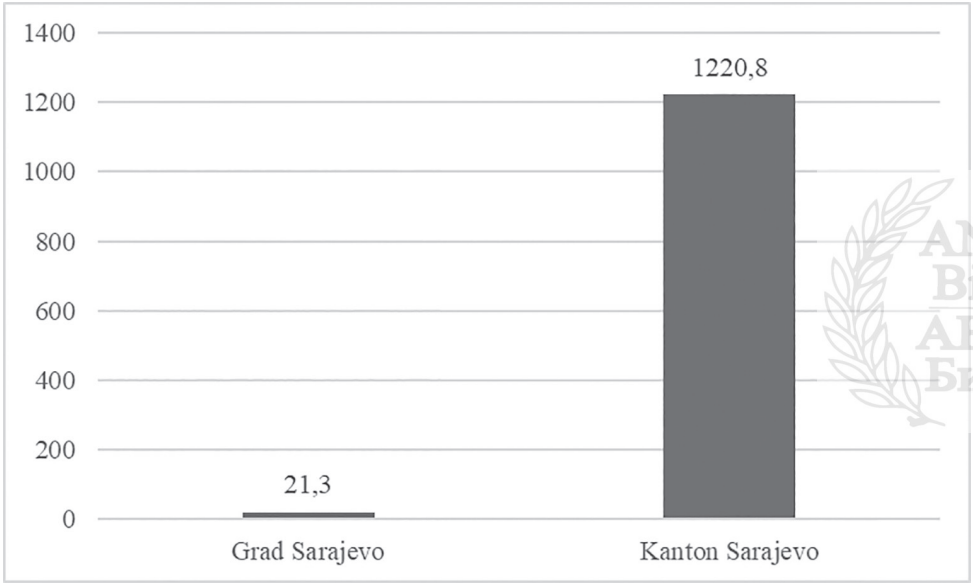


*Slika 4. Komparacija budžeta Grada Sarajeva i Kantona Sarajevo za 2022. (milioni KM)*

Izvor: Budžet Grada Sarajeva i Kantona Sarajevo za 2022. preuzet sa zvanične stranice

Budžet Grada Sarajeva je na nivou 1,7% budžeta Kantona Sarajevo za 2022. godinu.

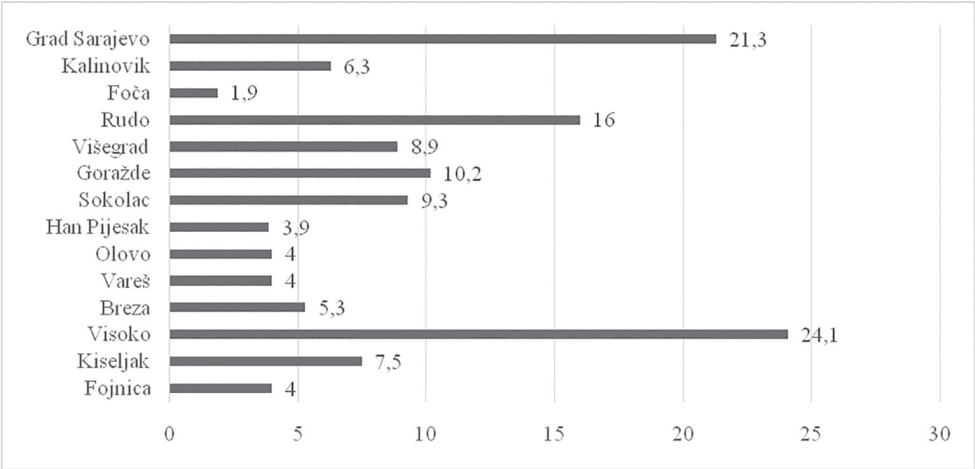


*Slika 5. Komparacija s izabranim općinama gravitacionog područja (milioni KM)*

Izvor: Budžet izabranih jedinica lokalne samouprave za 2022. preuzet sa zvanične stranice

Analiza financijskog kapaciteta izabranih općina oba entiteta koje gravitiraju Sarajevu pokazuje da Grad Sarajevo, osim u jednom slučaju, ima veći financijski kapacitet, mjereno na ovaj način.

Učesnici u procesu izrade Strategije razvoja Grada Sarajeva 2021–2027. kao interne slabosti identificirali su: ustavni položaj Grada Sarajeva, financijsku zavisnost, loše financijsko poslovanje administracije, imovinu Grada Sarajeva i lošu naplatu vlastitih prihoda Grada Sarajeva, a kao eksternu prijetnju nedovoljnu visinu budžeta i koordinaciju sa višim i nižim nivoima vlasti (Grad Sarajevo, 2022b: 19-20).

## Zaključak

Uloga glavnog grada u razvoju njegove administrativne i funkcionalno-gravitacione regije, ali i države, determinirana je historijskim, geografskim, geoprometnim, demografskim, urbanim, prostornim, društvenim, ekonomskim, tehnološkim i drugim faktorima. Determinirana je i filozofijom, poimanjem i pristupom razvoju. Socijalni, prirodni, humani, institucionalni i financijski kapacitet glavnog grada oblikuje njegovu ulogu u razvoju regije. U ovom prilogu fokus je na institucionalnom i financijskom kapacitetu Grada Sarajeva, glavnog grada Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, kao i sjedišta Kantona Sarajevo.

Institucionalni kapacitet se izvodi iz Statuta Grada Sarajeva i zakona o planiranju razvoja i upravljanju razvojem entiteta Federacija Bosna i

Hercegovina. Statut i zakon o planiranju razvoja i upravljanju razvojem otvara prostor za oblikovanje uloge Grada Sarajeva u razvoju regije uz poštovanje stava da je strategija razvoja entiteta temeljna platforma socio-ekonomskog razvoja entiteta i da je podloga za sve strateške dokumente nižih nivoa vlasti kantona (kantona Sarajevo), gradova (Grada Sarajevo) i općina, da su razvojni ciljevi entiteta okvir za strategije kantona, a razvojni ciljevi kantona (Kantona Sarajevo) i entiteta (Federacije Bosne i Hercegovine) okvir za strategije razvoja gradova (Grada Sarajeva) i općina uz respektiranje njihovih specifičnosti.

Strategija razvoja Grada Sarajeva za period do 2027. godine ne apostrofira ulogu Grada Sarajeva u regiji kao akcelerator razvoja i ne oblikuje je kao strateški cilj razvoja.

Financijski kapacitet se izvodi iz budžeta (prihoda) Grada Sarajeva. Komparacija sa budžetima izabranih glavnih gradova, glavnih gradova država u regiji, zatim izabranim gradovima u Bosni i Hercegovini, kao i komparacija sa budžetom Kantona Sarajeva upućuje na zaključak da financijski kapacitet, financijska snaga Grada Sarajeva nije adekvatna osnova za oblikovanje njegove uloge u razvoju gradskih općina, općina Kantona Sarajevo, Kantona Sarajevo, drugih općina izvan Kantona Sarajevo, entiteta i Bosne i Hercegovine. Strateški dokumenti razvoja Grada Sarajeva prepoznali su financijsku zavisnost, loše financijsko poslovanje, imovinu Grada i lošu naplatu vlastitih prihoda Grada kao internu slabost, a nedovoljnu visinu budžeta kao eksternu prijetnju razvoju Grada.

Uloga Grada Sarajeva u razvoju gradskih općina, općina u sastavu Kantona Sarajevo, Kantona Sarajevo, drugih općina regije i gradova u entitetu, entiteta i države Bosne i Hercegovine bitno je određena njegovim interesom, znanjem, kreativnošću, inovativnošću, spremnošću, institucionalnim i drugim kapacitetima, tradicijom, snagom argumenata, a manje njegovim financijskim kapacitetom. To pretpostavlja strateški konsenzus na nivou Grada Sarajeva o njegovoj ulozi u razvoju najšire shvaćene regije, kao i jačanje institucionalnih i drugih kapaciteta u tom kontekstu.

Izvori

Federacija Bosna i Hercegovina (2006). Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine. Preuzeto sa https://fmpu.gov.ba/wp-content/uploads/2020/07/Zakon-o-prostornom-planiranju-i-koris%CC%8Ctenju-zemljis%CC%8Cta-na-nivou-Federacije-Bosne-i-Hercegovine-SNFBiH-br-2-06-72-07-32-08-4-10-13-10-i-45-10.pdf, 10. 5. 2022.

Grad Banjaluka (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.banjaluka.rs.ba/rekordne-ustede-budzet-grada-za-2022-godinu-veci-za-deset-miliona-km/, 5. 5. 2022.
Grad Beograd (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.beograd.rs/g/beoinfo/1790556-usvojen-budzet-grada-beograda-za-2022-godinu/, 5. 5. 2022.
Grad Ljubljana (2002). Proračun. Preuzeto sa https://www.ljubljana.si/sl/mestna-obcina/proracun-mestne-obcine-ljubljana/, 5. 5. 2022.
Grad Mostar (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.klix.ba/vijesti/bih/grad-mostar-usvojio-budzet-za-2022-godinu-tezak-92-miliona-km/211229116, 5. 5. 2022.
Grad Podgorica (2002). Budžet. Preuzeto sa https://www.antenam.net/podgorica/227719-usvojen-prijedlog-odluke-o-budzetu-glavnog-grada-za-2022-u-iznosu-od-93-9-miliona, 5. 5. 2022.
Grad Sarajevo (2008). Statut grada Sarajeva. Preuzeto sa https://gradskovijece.sarajevo.ba/wp-content/uploads/2020/05/Statut-Grada-Sarajeva.pdf, 5. 5. 2022.
Grad Sarajevo (2022a). Budžet. Preuzeto sa https://gradskovijece.sarajevo.ba/budzet/, 5. 5. 2022.
Grad Sarajevo (2022b). Strategija razvoja Grada Sarajeva 2021–2027. Preuzeto sa https://www.sarajevo.ba/bs/document/220, 5. 6. 2022.
Grad Tuzla (2022). Budžet. Preuzeto sa https://grad.tuzla.ba/budzet-za-2022-godinu/, 5. 5. 2022.
Grad Zagreb (2022). Proračun. Preuzeto sa https://vlada.ks.gov.ba/preuzimanja/budzet, 5. 5. 2022.
Grad Zenica (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.zenica.ba/gradska-uprava/budzet/, 5. 5. 2022.
Kanton Sarajevo (2018). Zakon o prostornom uređenju Kantona Sarajevo. Preuzeto sa https://www.paragraf.ba/propisi/kantona-sarajevo/zakon-o-prostornom-uredjenju-kantona-sarajevo.html, 15. 4. 2022.
Kanton Sarajevo (2022). Budžet. Preuzeto sa https://vlada.ks.gov.ba/preuzimanja/budzet, 5. 5. 2022.
Općina Breza (2022). Budžet. Preuzeto sa http://www.breza.gov.ba/file/jp-radio-breza-odluka/956, 5. 5. 2022.
Općina Centar (2022). Budžet. Preuzeto sa https://centar.ba/stranica/budzet, 5. 5. 2022.
Općina Foča (2022). Budžet. Preuzeto sa http://opstinafoca.rs.ba/finansije/, 5. 5. 2022.
Općina Fojnica (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.fojnica.ba/v3/media/download/Nacrt_Budzeta_za_2022._godinu.pdf, 5. 5. 2022.
Općina Goražde (2022). Budžet. Preuzeto sa http://www.bpkg.gov.ba/skupstina/3148/budzet/, 5. 5. 2022.
Općina Hadžići (2022). Budžet. Preuzeto sa https://hadzici.ba/documents.php?id=14, 5. 5. 2022.
Općina Han Pijesak (2022). Budžet. Preuzeto sa https://hanpijesak.org/budzet/, 5. 5. 2022.
Općina Ilidža (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.opcinailidza.ba/budzet, 5. 5. 2022.
Općina Ilijaš (2022). Budžet. Preuzeto sa https://ilijas.net/budzet-opcine-ilijas-za-2022-godinu-preko-165-miliona-km/, 5. 5. 2022.
Općina Kalinovik (2022). Budžet. Preuzeto sa http://kalinovik.info/2016-12-12-14-02-18, 5. 5. 2022.
Općina Kiseljak (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.opcina-kiseljak.org/opcinska-administracija/sip/, 5. 5. 2022.

Općina Novi Grad Sarajevo (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.novigradsarajevo.ba/budzet/, 5. 5. 2022.

Općina Novo Sarajevo (2022). Budžet. Preuzeto sa https://novosarajevo.ba/budzet/, 5. 5. 2022.

Općina Olovo (2022). Budžet. Preuzeto sa http://olovo.gov.ba/kategorija-dokumenta/budzet-opcine/, 5. 5. 2022.

Općina Rudo (2022). Budžet. Preuzeto sa http://www.opstinarudo.com/kategorija/obavjestenja/?lang=lat, 5. 5. 2022.

Općina Sokolac (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.opstinasokolac.net/budzet/, 5. 5. 2022.

Općina Stari Grad Sarajevo (2022). Budžet. Preuzeto sa http://starigrad.ba/v2/txt.php?id=926, 5. 5. 2022.

Općina Trnovo (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.trnovo.ba/budzet-opcine-trnovo/, 5. 5. 2022.

Općina Vareš (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.vares.info/node/1169, 5. 5. 2022.

Općina Visoko (2022). Budžet. Preuzeto sa https://www.visoko.gov.ba/grad/budzet/budzet-grada-visoko/, 5. 5. 2022.

Općina Višegrad (2022). Budžet. Preuzeto sa https://opstinavisegrad.com/budzet/?jezik=lat, 5. 5. 2022.

Općina Vogošća (2022). Budžet. Preuzeto sa https://vogosca.ba/budzet-za-2022-godinu-plan/, 5. 5. 2022.

Vlada FBiH (2016) Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine. Preuzeto sa https://fbihvlada.gov.ba/bosanski/zakoni/2017/zakoni/16h.html, 20. 3. 2022.

ANU BiH АНУ БиХ